

Handrij a Hanka w Hamburgu

Powědančko (V) z pjera Piwarca

Najwažniše a najzajimawše w žiwjenju su wěcki, kiž njejsy planował. Zo so Łužičanaj Handrij a Hanka do hanseatiskeho „eksila“ podataj, je ryzy případ. A případ tež je, zo je jeju nowa domizna runje Piwarcowa stara. A tam hłowny akter a awtor njejapcy na rozpuću stejitaj, ale namakataj nowy puć zhromadneho powědanja.

Po „Handrij a jeho rěčna rewolucija“, „Handrij mjez wjelkami“, „Handrij w hodownym chaosu“ a „Handrij w dojutrownej turbulency“ stej twarski pomocnik, nimale třicetnik, a jeho luba, wědomostnica a wo něšto starša hač wón, z prašenjom žiwjenja konfrontowanaj: Wostanjetaj we wsy wosrjedź twjerdze abo so w metropoli blisko morjow zadomitaj?

— mjez fiktivnym krajom a realnym kwasom —

Z čerwjnym signalowym kijom wosrjedź dróhi wuhotowany Handrij ćmowu limuzinu zastać nuzuje. Pětr stupi k durjam šofera: „Dobry dzeń. Hranična kontrola serbskeho kraja. Waše wupokazy prošu!“ Při Handriju stejitaj Měrćin a Jan, wšitcy su w jaskrawym warnowanskim lacu w serbskich barbach. Wodźer awta so hórši: „Poprawom Wy jako mój wotrjadnik wěsće, zo sym krajny rada a zo so hižo hodžiny dołho wo deeskalaciju prócuju. Dajće mje prošu hač do křižowanišća w Zejicach dale jěć!“

Pětr wostawa njepowalny: „Ludowa zhromadźizna serbskeho kraja je wuwzačný staw wuwolała, doniž njebudu awtonomne poměry zrjadowane. A tohodla je blisko A 4 mjez Budyšinom a Drježdžanami při wotjězdze ‚Wujězd’ kónc za Was. Awtodróha je stara rěčna mjeza mjez serbskim krajom a Němcami, nětko je hranica samostatneho serbskeho kraja.“ – „Należnje Was prošu, wužiwaćce rozum, hewak policija naležnosť přewozmje.“ – „Wot toho bych wotradžał. Kaž wěsće, je w skale při Chróśćicach taktiska atomowa raketa serbskeho ludu přihotowana – za wšě pady.“

Krajny rada je šokowany: „Chceće cytu Łužicu zlikwidować?“ – „Božedla, raketa je drje na cil w Němskej wusměrjena, ale zwonka serbskeho sydlenkeho ruma.“ – „Dyrbimy potajkim chutnje brać, štož je ameriski prezident Trump twitterował?“ – „Wězo. Wón je nam raketu dał, dokelž měni: Němska kanclerka Merkel muss weg. Jeho hesło: Njesměmy Rusam separatistiske modele kaž we wuchodnej Ukrainje přewostajić, wšako to sami ze syću CIA lěpje móžemy.“ Strachoćiwje so krajny rada praša: „Smě tuchwilu docyła hišće Němc do serbskeho kraja nutř?“ – „Haj. Jeli ma wobkrućenje Serba na swojim smartfonje, zo je to ze swójbnych abo hospodarskich přičin nuznje trěbne, směmy jeho přijězdej přizwolić.“

W pozadku su modlitwy słyšeć: „Strowa sy, Marija, hnady połna, Knjez je z tobu. Žohnowana sy mjez žónskimi a žohnowany je plód twojeho žiwota, Jězus, kotryž je nam ducha swjateho pósłał ...“

Krajny rada so njeda změrować: „A što z Němcami, kotřiž w serbskim kraju bydla a kiž tajke hospodarske abo swójbne styki k Serbam nimaja?“ – „Za nich plaća Benešowe, eh Brěžanowe dekrety. Druhdže we Łužicy je doś městna za nich. Maja so wusydlić.“ Pětr rěči kaž awtomat. To je wón z džěla

na krajnoradnym zarjedže zwučeny, a tutón stil zamóže bjez problemow na nowy administratiwny nadawk přenjesć.

Nadobo pak Handrij wjace při A 4 njestoji, ale doma. Před wrotami jeho statotka wjacori njeznaći mužojo w serbskim warnowanskim lacu steja. Jedyn z nich Handrij z wulkeje cedle čita: „Němskej wosobje, Meierec Ronny a jeho slubjena Kathrin, matej w běhu štyriadwaceći hodžin serbski kraj wopušćić. Jeju džowka Judith smě tu wostać.“ – Handrij protestuje: „To njeńdže, wonaj tola do mojeho domu słušataj!“ – „Knježe Cyžo, podpěrowanje germanizacije je chłostajomny skutk po paragrafje ...“ Judith pónje rjejić, dale a wótršo, doniž – doniž Handrij njewotući.

Za čmowymi zawěškami hižo swětły dzeń kiwa, ale budžak hišće klinkał njeje. Hancyna ruka na Handrijowym brjuše leži. „Chceš ze mnu spać, holčka?“ – „Dyrbju z tobu najprjedy něšto dorěčeć, hewak nimam měra. Handrijo, wěš, naju kwas ... bych rady serbska njewjesta šła.“ – „Nó derje, ale pon do přeprošenja napisamoj, zo ‚sej přejemoj‘, zo žony ...“ – „Ně, ně“, Hanka je zastróžana swoju ruku hnydom wróćo sčahnyła, „to tla nic! Njeh kóžda čini, kaž ma lóšt. Pisajmój radšo: Žony, kiž rady serbske chodža, móža ...“

„Pak swobodu – pak rjany napohlad na wobrazach“, Handrij měni. „Alzow, ja bych pisać: To budže serbski kwas, a hotowe.“ Hance drje so to přejednore zda, tola jenož praji: „Mojedla - njeh je to jenož powšitkowny pokiw, a kóžda móže přińć kajkaž chce. Chceš ty nětko ze mnu spać ...?“ Budžak klinka a Handrij z łoža skočiwszy šibale přispomni: „Njezabudź, smój hišće do kwasa. Dyrbju so nětk dušować a tebi kofej warić!“

— nowy džěłodawar so pola njeho požada —

Na displayju swojeho smartfona Handrij cuze telefoniske čisło widži. Ale hdyž wotzběhnje, słyši znaty hlós: „Chwaleń Jězus Chryst.“ – „Na wěki, amen.“ – „Nadžijam so, zo njemylu. Maš něšto mjeńšinkow za mnje?“ – „Hdyž ma žona swój čas, ma muž chwile. Tohodla ja tuchwilu nic.“ – „?“ – „Okay, to běše žort. Praj, što maš, Jurjo.“ Handrij zaso raz zwěsća, zo druzy někotryžkuli gag z koła kumplow, z kotrymiž jónu wob měsac w sawnje koka, druhdy njerozumja.

Na Handrija telefonowacy Jurij so zaso zhraba a započnje řečec: „Pytam nuznje sobudželačerja, Handrijo. Mój swěrný dobry Tomaš je na wuměnk šoł. A tuž sym na tebje přišoł ...“ – „Mam tola swoje džělo.“ – „Nó haj, ale w tajkim małym zawodže kaž pola nas je tola cyle hinaša atmosfera, wěš, kaž w swójbje.“ – „A tohodla dyrbja waši ludžo tež po swjatoku robočić, hdyž je nuza, kaž w swójbje.“

Jurij sej krótku přestawku za přemyslowanje dowoli. „Ale to pak je woprawdže wuwzaće, Handrijo. To so kóždy tydžeń njestawa!“ Nětko Handrij skrótka mjelči, dokelž dyrbi sej najprjedy cigaretku zažehlič. Woměrje kur do płucow srěba, a jón spokojnje do ćopłego powětra podlěca dujo praji: „Sym na krute změny zwučeny a nimo toho chcu z Ronnyjom hromadže džělać. Maš tež za njeho džělo?“ – „Je to tón kadla, kotryž scomter swojej swójbu na twójim statoku bydli? Njedosaha ći, hdyž jeho doma widžiš?“ – „Ej, Jurjo, sym wot ranja do wječora na džěle a chcu při tym tež swój špos měć. Hdyž sy posledni hanzlk na twarnišću, trjebaš kumpla.“

„Pola mnje dóstanješ wjetšu zamołwitosć, hačrunjež njejsy wukubłany. Ale maš złotej ruce a to je džzensniši džeń wažne.“ – „Mi so na džěle telko myslíč njecha. A kaž prajene, bjez Ronnyja z toho tak a tak ničo njebudže.“

— z Ronnyjowym nanom na lužiskim přibrjoze —

Kathrin a Hanka njech runjež tempo postajetej a jako přenjeje kolesujetej, Ronny a ja pojedźemoj w druhim rynku. Tak je sej to Handrij rano na spočatku tury do lužiskeje jězoriny myslíč. Wšako by to jimaj z Ronnyjom tež hišće kuzłorjany napohlad a pohon do teptanja był: před kóždym ćeńko wodžěty holći zadni bok w takće pohibow dołheju šwižneju nohow.

Bohužel stej sej to holće runje nawopak předstajiloj: Hdyž budžetaj namaj přechěťř, na waju zawołamoj! Tež druge přeće muži wosta njespjelnjene: Ronny chcyše kašćik piwa na připowěšaku sobu wzac. Tola Kathrin, w šestym měsacu samodruha, je so na njeho wusypała: Tebi so wěsće mući, džensa njeje Božeho spěća, ale swójbny wulět! – A kolesowarske toše běchu bohužel hižo natykane z trěnjemi, wěckami za picknick a mineralnej wodu, a k tomu hišće dvě maće za lěhanje. A žonje stej rozsudžiloj, zo mužej wšón багаž přewozmjetej.

Ronnyjoweho nana hižo zдалoka widža. Jeho połkula napoť puća mjez hłowu a nohomaj so w slóncu blyšći, w ľewej ruce ma žoľtu blešku slónčneje kremy, z prawicu swojej žonje chribjet namazuje. Ta žona ze swojimi jaskrawymi čerwjenyimi włosami wupada kaž boja na kraju, jeje bujneje nadrje so nimale bjez přechoda z kulojnym brjuchom zjednoćatej. Srjedź zadnjeho boka ma wona połkulu nimale kaž muž přědku, tuta je harmonisce zwjazana z polstrom tuka nad njej a z poľnym sčehnom spody zadka. Před nimaj steji Judith a sej tónle scenarij wćipna wobhladuje.

Kathrin by radšo dale jěła na přibrjóh za nasypom. Někak so hańbuje, swój samodruhi brjuch njewodžěty wustajeć. Ale z Hanku stej přesadziľoj, zo mataj mužej před nimaj jěć a wonaj nětko z wuskeje kriwicy tak nahle do směra Ronnyjoweho nana wotbočataj, zo so bojaznje próši. Tohodla spyta Kathrin Hanku přeswědčiči, zo by z njej něšto metrow dale jěła. Tola přećelka wotkiwnje: Nimam kupanski woblek sobu. A nimo toho: Jeju brjuchaj stej wjetšej hać twój - a wonaj so woćiwidnje tež njehańbujetaj!

„Dobry dzeń, kak so wam wjedže?“, Ronnyjowy nan ze smějacym wobličom - kaž poľny měsačk - pod nakrótko truhanymi šěrymi włosami skupince přiwoła. „Ja sym Herbert, to je Klara, meine Lebensabschnittsgefährtin“, wón wujasnja a so posměwa, Klara tež. Handrij so dodžiwać njemóže: „Wy móžeće serbsce?“ - „Ně, jenož kusk. Wir sind kulturell interessiert, Theater, Nationalensemble, verstehst du. Ich hör mir von anderen Sprachen gern was ab, hab ich schon bei der Arbeit in der SU gemacht.“

Herbert a Klara jim wšěm ruku dawataj. Handrij wo Herberće jenož wě, zo je nadróžny džěłaćer a zo je w pózdnich poľstatych. We wonym staće, kiž bě rozpadować počal, hdyž je so Handrij narodził, běše Herbert w SED. Wón ma zloty rjećazk wokoľo šije a toľstej slěbornej pjeršćenjej, na maľušku praweje a na palcu ľewej ruki. Klaru Handrij docyła njeznaje.

Handrij a Ronny staj maće wukuliľoj a trěnja na njej ćisnyľoj. Krótke jeansy scomter spódnimi cholowčkami ze spēšnym přimkom so wuzuwši ćěritaj do wody. Kathrin je so mjeztym na situaciju zwućila, wšako jej Herbert nanowsce přećelnje přeco mjezwoći hlada, jako wšo, štož pod šiju přińdže, za njeho eksistowaľo njeby. Poněćim ma wona začuće, zo je na tutym přibrjoze mjenje njepřijomneje požadliwosće hać na pěsku napoť wusľěkanych ludźi.

Judith je so mjez Kathrin a Hanku stlůčila, kotrejž stej so na jednu matu sydneyj, a so nětko z nimaj wotměnjeje helči. Hanka poskičeny jejkacy liker přecelnje wotpokazuje a dóstanje runja Kathrin wot Herberta někajki njestrašny pisany miksowany napoj. Poslužuje žony a holčku z chlůdžaceje boksy, Judith wón z čerwjenej limonadu zwjeseli. Hanka kiwa znatym z Chrůsćic, kotřiž na kromje wody wotputanje pancaja.

Ronny a Handrij, w jězorje so wochlůdniwši, staj zaso wrůco a so na druhu matu čisnjetaj. Nětk půdla so ležitaj kaž sardinje w tyzce. – Hdyž te česke rjanolinky widžu, dyrbju na brjuše ležo wostać, hewak je pola mnje přewjele widžeć, Ronny praji. – Hladaj tola na swoju šikwanu, jeho Klara z posmėwkom namołwi. – Ale Herbert je hinašeho měnjenja: Wostaj jeho, znaješ tola stare dobre hrůnčko: Apetita so nabudž wonka, ale jěsć dyrbiš doma. A kaž swojeho syna znaju, so wón po tym ma. – Kathrin su tajke temy přeordinarne, ale w tutej „dolce vita“-wokolinje so jej wusunje: Sym z nim wjace hać spokojom.

Nětk Herbert swoju druhu boksu wočini a mlůdeju muži z piwom zastara. – Ej, papa, ty sy naš najlěpši!, je Ronny zahorjeny, a Handrij woła, wočinjenu blešu horje dđeržo: „K strowosć!“ – Herbert, kiž je pozdžišo šofer za Klaru, Judith a tež za Kathrin, kotrejž by hišće jedna tajka čara samsny džeń tola kusk napinaca byla, jemu z tyzku cole w ruce „K strowosć!“ wotmołwi a k tomu doda: Ronnyjo, dyrbiš wězo hišće lěpje serbsce wuknyc, hdyž z Handrijom a Hanku pod jednej třechu bydliš! – Čehodla, wonaj mje tež tak rozumitaj! – Haj wšak, ale to je prašenje zdwůrliwosće!

Handrij a Ronny, na podlůchc so zepěrajo, mjeztym swoje piwo laptataj a cigaretku kuritaj. Herbert spokojom na mlůdy lud hlada a praji: Mi so jara lubi, zo je Ronny z tajkimi dobrymi ludžimi hromadže. To je tola cyle hinaši format hać jeho kumplojo prjedy na ploće w Budyšinje, tón hewrjekacy praskot ... - Njejacpy Ronny rozmjerzany stawa: Papa, njejsy tola moja pěstońča. Tysac króc sy mi to hižo powědał. Faluje jenož hišće twoja štučka wo antifašistiskim herbstwje džělaćerskeje klasy a ... Nadobo so tež Hanka zběha a cyle woměrje praji: Njehamoj so do wašich wěckow tykać. Pój, Handrijo, so na tutym krasnym blečku trůšku rozhladować!

— mylena zbóžnosť w kerčinje —

Handrij hišće trochu zadžiwany na nju hlada, ale Klara wěc hnydom zryadowa: Haj, džitaj runjež, ja mjeztym picknick spřihotuju. Za běrtlk hodžiny budžemy jěsć! Herbert přihłosujo nyga. Ronny je so tak chěť, kaž je so zazłobil, zaso změrował a so Kathrin a Judith přisydnje. – Maće prawje, džěćo trjeba měr, wón doda a swojej slubjenej ľahodnje brjuch majka. – Jemu na noze sedžaca Judith so zwědawa praša: Je mamu baćon kusnył? – Wšitcy so tak ze směchom pukaja, zo so druzy ludžo w bliskosći k nim wobroćeja. – Haj, holčka, so Herbert smějkota, tón luby baćon rěka Ronny, ale wón ma lěpšu metodu hać kusnjenje. – He?, holčka je zamylena, bohudžak pak je spodžiwneho baćona hnydom zabyła, hdyž jej džěd Herbert praji: Pój sobu k wodže, natwarmoj sej rjany hrodžik z pěska! – Judith juska a z džědom wotchadža.

Ronny, z čapku na hłowje, je so na brjuch zwjertnył a drěma. Klara so ke Kathrin poda: Nětko móžemoj kusk pobachtać, mój so tola hišće njeznajemoj. Kathrin je hnydom přezjedna. Handrij stawa, bjerje Hanku za ručku a takle štapataj po pěsku hać na kromu přibrjoha, hdžež so mjez kerkami šćežka do drugeho wotřezka brjoha započina. Šćežka je wuska, dyrbitaj so hažkam wuwinyć a tohodla wusce k sebi stłóčenaj hić, kóždy z ruku wokoło bjedrow tamneho. „Daj mi jablučko“, Hanka praji a Handrija do kerkow ćehnje, doniž na móličku holinu njedóndžetaj.

„Njewjedź mje do spytowanja“, Handrij připódlu počutnje bórboli a doda: „Po bibliji pak dyrbiš ty mi jablučko dać.“ – „Njejsmy wjace w paradizu, Handrijo. Pola nas płaći, kaž by moja mać prajiła: Holca dyrbi so pytać dać. Potajkim: Hladaj, zo mje namakaš!“

Ćichi blečk, hdžež so lehnjetaj, je z mochoch pokryty. Nihdže ani ptačk ani druhi čłowjek. Mrowički tam a sem běhaja a jeju łoskotaja. Ale na překasancy a wšo druge wokoło so hižo njedžiwataj. Najhlubši kužoľ rozbudženosće jeju raz we hľubinje puta, raz do wyšin mjeta. Wonaj staj jeniće mjechkej pľoninje kože, kosmateje a hľadkeje.

A nětko by wokomik rajskeje wotputanosće slědował. Ale tu pod hoľym njebjom, hdžež by najrjeńši byľ, bě hižo nimo, prjedy hać je so započal. „Handrijo, njejsmój samaj.“

Do sucheju pubertarneju pacholow w kašćikatych bokserskich cholowach na kromje swětliny zadyri Handrij kaž błysk. Šija młodźenca je hnydom mjez Handrijowym podłochćom a wutrobnom zatłusnjena, tak zo móže lědma hišće dychać. W druhej ruce ma Handrij smartfon, z kotrymž je kadla z jětrěškатыm mjezwoćom Handrija a Hanku filmował. Druhi młodźenc chcyše runje noze pod pažu wzać, jako Handrij na njeho woła: „Du bleiben hier, sonst hat Kumpel groß Problem.“ Druhi so z wisatej hłowu wróci. Handrij smartfon Hance ćisnje („wobhladať sej widejo a hasń wšo!“), kotraž material přehlada. Hólcaj třepotataj, jedyn šepťa tamnemu: „Tschechen!“

„Wegen sowas gibt's in die Eier“, měni Handrij, „aber andere Idee: dein Ei-Phon kaputt machen.“ – „Ej, das waren siebenhundert Euro, okay, war voll Scheiße, tut mir auch voll leid ...“ – „Njemóžu namaj widejo pósłać“, Hanka škoduje, „syć je přěšlaba.“ – „Macht ihr sowas öfter?“, chce Handrij wědźeć. Nětk druhi přěni raz hubu woćini: „Nicht ganz so, aber ähnlich.“ Hanka so za smilnu wariantu rozsudzi a we wšelakich kročaľkach wšě na i-fonje składowane tajke wideja a fota na wšě časy zniči. A tak so dalše tři lubkowace poriki doskóńnje zhubja.

Mjeztym je Handrij kadlu z dušaceho přimka pušćil. Kadla je mjezwoći rakčerwjeny. Hač dla Handrijoweho dušenja abo z hańbu, to wě bólbyknjez sam. Hanka Handrijeť i-fon tyka. Wón smartfon z wulkim machom přez kerki daloko do lěsa ćisnje. „Strafe muss sein, also suchen.“ – „Danke!“, hólcaj wujakotataj a mataj so bjez dalšeho słowa z procha.

„Das gloobste nich, to - na ničo zleho njemyslo - nadobo w priwatnym pornofilmje sobu hraješ“, Handrij z hłowu wije. „Haj wšak, lubuško, to je zle dosć. Ale film běše perfektny, poprawom škoda, zo sej jón za sebje składować njemóžachmoť“, Hanka šibale měni. – „Wšojedne, holčka, tónle dzeń wostanje tak abo znak njezapomnity! Póť, po tutej horcej scenje chcu z tobu nětko do zymneje wody skoćić!“ A ruku w ruce po šćežce zaso dele k jězoreť dundataj. Wottam woměrje wróco k přibrjoheť pluwataj. Wobjed jimaj słodzi kaž hišće ženje.

— Mohamed je přeč —

Nadin běše zadwělowana. Jeje lubc „Wjerch čěmnoty“ je so po jutrach nahle zmynyl. Hdyž chcyše Mohameda na Cyžec-Meierec statoku wopytać, běše sewjeroafriški čěkanc přeč. Nichtó njeje sobu dóstał, kak je so přež nóc wotsalił. Handrij je hišće poslednju powěsć na whatsapp pósłał, zo je nětk w Poruhrskej: Njetrjebaš mi wotmołwić, změju nowe mobilne čisło. To wšo Handrij wbohej punk-holčce wěcownje rozkładže, wón - ani psychologa ani diplomat. Holca bjez kónca bječeše.

Ronny chcyše ju tróštować: Daj wobřezanemu mužej hić, dyrbiš so prosće hinak orientować. - Ej, Ronnyjo, přestaň žwać, Handrij jeho naswari. Wo to jow docyła njeńdže. Wona jeho lubuje. - Wón chcyše tola wočiwidnje jenož seks měć. - Nětk Nadin na Ronnyja wujědže: To wěrnó njeje! Wón w našim regionje najskerje njeje přichod za sebje widzał. A je sam dale čeknył, dokelž sej myśleše, zo sym přemłoda za to, z nim sobu přińć, wšako hišće njejsym wosomnaće. Ale ja bych to činiła!

Tón dawno z nowej holcu léha a je na tebjě zabył, Ronny činješe, jako by wědzał. - Haj wšak, knježe Meiero, Handrij šibale přispomni, kaž ty tehdom z Ines a dalšimi „raketami we ložu“, kotrež sy jenož por nocow do njebja třělił, doniž njejsy dosć měł. - Ow, knježe fararjo, ale swoje wotměnjace lubosćinske žiwjenje prjedy w Kamjencu sće zabył, něwěrnó?, tak Ronny rozbudžený. Ale Handrij wosta cyle cool: Docyła nic, ja so rady dopominam, na wšo. A tohodla na druhich z porstom njepokazuju.

Maš prawje, přećelo! Ronny najprjedy lěwu ruku Handrijej a potom prawu ruku Nadin na ramjo položi. Holcy z dowěrliwym tonom we hłosu praji: Ty sy cool holčka, tajke něšto zrudneho sej njejsy zaslužila. Jako tróšt će z awtom do Budyšina dowjezu. Po puću móžemoj radu składować, što móžemy činić, zo by so čí zaso lěpje šło. - Zadwělowana Nadin je z tym wšěm přezjedna. Ronny Handrija prosy: Jeli so Kathrin praša, hdže sym, praj jej prošu, zo skrótka něšto w Budyšinje wobstaram.

Hodžinku pozdžišo tež Handrij do Budyšina jědže. Ronny njeje sebjelokalizowanje za přećelow na internetnej platformje hasnył, a tuž Handrij wě, hdže wón je. Handrij Hance praješe, zo dyrbi něšto z tym druhim Mohamedom dorěčeć. Najprjedy pak před starým domom parkuje, hdžež Nadininej přećelce bydlitej. Holca z jaskrawymi módrymi włosami jemu wočini.

Sym Handrij, dyrbju Nadin něšto prajić, wón po krótkim mjezsobnym postrowjenju – „hi“, „hi“ – praji. Módrowłosata hlóžčka tróšku wuskostliwje na njeho hlada: Wona je w stwě tam zady, ale nic sama. Tuž najprjedy klepaj! – Handrij dže bjez wotmołwy nimo holcy po koridorje k durjam zadnjeje stwy a bjez připowědže je wočiniwši do jstwy zastupi.

W rumnosći je jenož wulki drjewjany kamor widžec – a na parkeće hoberski štyriróžk matracow. A na nim Nadin a Ronny. Wona w fijałkojtych spódnich drastach, wón hišće w jeansach, ale z nahim hornim čětom. Nadin njewinowaće na Handrija suta. Jeje woči hladatej tak zasonjenej, kaž zo bě něšto brała, štož jeje wědomje wotzběhuje. Ronny je zblědnył a wjazoli: To njesměš wopak zrozumić ... – Ja wěm, Handrij wotmołwi, jowle je jara ćopło. Ale pój nětk, mamoj termin pola druheho Mohameda!

Wonka w awće započina so Ronny wusprawnosćeć, hdyž je Handrij motor zapnył. – To je naraz tak přišlo, chcych wbohu holcu poprawom jenož tróštować. Ale hdyž je so nadobo slěkać počala, sym widzał, zo je to woprawdže, nó haj, apetitlich stworjenčko. Kathrin je tola tuchwilu, nó haj, kusk róžkata, a tohodla ...“ – Ampla je čerwjena, Handrij Poršu zadžerži, najlěpšemu přecelej mjezwoči hlada a praji: Mysli na swojeho nana. Swój apetit móžeš sej wonka pozbudzić, ale jěsć chodź domoj!

— w mužacej frizerskej stwě —

Truhadło šwórco po Handrijowym nopje jězdzi, nad kotrymž so mróčeli dyma jeju cigaretkow zjednočatej a do wjercha stupatej, hdžež so kur po cyłej kupjeli rozpřestrěwa a dawno zadymnjeny ćmowomódry powětr dale a bóle zhusća. Ronny je po cyłym swojim hladkim hornim čěle, přědku a zady, z blond włoskami posypany, kotrež je Handrij jemu skedžbnje wottruhał. A pola Handrija so nětk jeho ćmowe włosy w kosmach na hrudži a na chribjeće zapopaduju.

Mam zrudnu powěsć za tebje: Widžu tři šěre włoski, Ronny praji. Dyrbiš hladać, zo so skónčnje woženiš, prjedy hač budžeš šědźiwc. – To tla je wšojedne, staroba muža so na hłowje njepokazuje, ale w cholowach, Handrij konteruje. – Ale tež we hłowje, Ronny wudospołni, hdyž na to myslu, štož mój nan sčasami tak žuje. Druhdy sej myslíš, zo je pola njeho něšto stej woštało. – Handrij wo Ronnyjowym nanje radšo ničo njepraji: Ja

budu hakle klětu třiceći, ty sy hižo loni třicetku woswjećił. Potajkim měj so skerje ty z kwasowanjom do spěcha!

Mój nan ženje ženjeny njeběše, tohodla ja to tež njetrjebam. Ale ja chcu!, Ronny chěťř doda. – A mój tež, Handrij podšmórnje, kwas je fajn wěcka. To chcu ja měć. – A hdyž budžeš stary, móžeš so wjeselić, kajke rjane kwasne wobrazy maš, Ronny měni. – Handrij dalši wulki lunk piwa srěba a maksimalnje wótre horje storči: Jězumarja, na čo ty hižo myslíš. Ja sej myslu, zo změjemoj z Hanku mjeztym hišće porjadne wjesela, zo njetrjebamoj so pon ze zapróšenymi fotami zaběrać!

Ronny wótre pjerdnje a wotkiwnje: Někak ty docyła na jutře myslíč njemóžeš! – Ju, Handrij wotmołwi, pruwujo sej nop wobmasuje, moja mać budže jutře prajić: Hólče, zaso tajke krótke włosy – to tla frizura njeje! – Wonaj so smějetaj, wočinitaj wokno, wotdušujetaj sej wottruhane włosy a prózdne bleše a pošny popjelnik zrumujetaj. Mužaca frizerska stwa je zaso začinjena.

— mjez Łužicu a Hamburgom —

„Hdy naju lětadko wotzběhnje?“, so Hanka cyle měrna z posměwkom praša, jako sej w swojim krótkim čornym šaćiku doprědka schilena do špihela hladajo swojej hubje čerwjenej moluje. Handrij nětko na nju hladać njemóže, dokelž z pošnej koncentraciju na wječornu prózdnu awtodróhu suta. Wosobne wodźidło dđerži z woběmaj rukomaj, z prawej nohu pedal za płun kruće hać na dno tłóči. Pokazowak tachometra steji na 303. Wotjězd Meyenburg je tak chěťř nimo kaž je so zjewił. Sportowe awto na širokim asfaltowym linealu mjez wulkimi polemi dale smali. „Smój nimale na limiće, lubčička, wjele wjac ta kista nješafnje.“

„Jenož derje, mój honorar za přednošk w Hamburgu sy zawěsće dawno hižo přez wupuch pósłať“, wona bjez kritiskeho podzynka přispomni a špihel horje klapny. Hanka da so do mjechkeho sedła wróćo padnyć a z woknom hladajo sedži, sandale so wuzuwši ze swojimaj kuzłorjanymaj dołhimaj nohomaj přez křiž. „Porno Łužicy jowle tak a tak ničo njeje, wšudže jenož zelena pusćina.“ Tohodla so zaso Handrijejej přiwobroći, kiž w krótkich módrych, z blakami wotpłokanych jeansach a we wuskim bjezrukawatym t-shirće z napinanjom a zdobom wjeselom swoje smalace sportowe awto

po čmowym pasu mjez zelenymi płoninami pod čěmnomódrym njebjom wodži.

„Jězdziš kaž na čěkańcy“, so wona smějkota. „Ale maš prawje, snadź tam w sewjeru wostanjemoj. Ja budu na uni džělač – a ty ...“ – „Ja so rano w šesćich w přistawje přizjewju a so wo džěło za jedyn dzeń požadam. Tam změju potom kolegow z cyłego swěta, to tla je gajl. A hdyž so mi jónu nochce, wostanu ležo a jedyn dzeń wuwostaju. Město toho sej w korčmje na St. Pauli snobjed popřeju ...“ – „A jako pojedź jednu z tych kurwičkow, kotrež tam wšudze na tebje čakaja.“ – „Njebych wědźał, zo wone na mnje čakaja, wšako moje kwality njeznaja.“ – „A hdy bych wědźeli, njeby płaćić trjebał“, so Hanka nětko rjepota.

„Hej, moja rjanolinka, ty tla wěš, zo budu před wrotami uniwersity swěru kaž psyk na tebje čakać“, Handrij wotmołwi, kiž za tajku łoskoćiwu temu tuchwilu dosć energije we hłowje nima, wšako dyrbi so na dróhu koncentrować. Nětk so Hanka njejpacy čuje kaž w lětadle do přizemjenja – Handrij je spěšnosť zaměrnje wo sto km/h zredukował, někotre awta na prawej jězdni wuhladawši. Hanka je přeslapyjena: „Dyrbi to być, lubuško? Runje je mje tak rjenje w brjuše łoskotało, nimale kaž na seklojtej čarje!“ – „Haj wšak, ale hdy bychmoj dale tak smaliłoj a něchtó bjez toho, zo wróćo hlada, na lěwu jězdnu zjědže, bychmoj woprawdže wotzběhnyłoj, ale tež ludźi we tamnym awće sobu wzałoj – runu smužku do njebjes. Alzow, ty a woni do njebjes; ja bych za to najskerje do hele dyrbjal“, Handrij měni, na rózowc hladajo, kiž pod špihelom bimboli.

— St. Ansgar —

Asfaltowany wulki dwór mjez staršim a nowšim twarjenjom katolskeho gymnazija je kaž wumječeny. Nutřka so we wšěch stwach wuwučuje. Wonka samlutki suchi starc pomałku kołowokoło hrajnišća za mjetańcu kroči. Swojej woči je dele zložil, na něšto, štož ma w ruce. Nic na smartfon, ale na brewěr, kaž so wukopa, hdyž so jemu Handrij a Hanka bližitaj. Nětko tež widžitaj, zo ma starc romski kolar, běty kornar na čornej košli. Katolski měšnik tule?

Jeho mjezwočo skutkuje runja čětu asketiske, ale nic kipre. Wón hłowu zběhnje a swoje modlerske bórbolenje přetorhnje. „Guuten Tach, kann ich

Innen helfen?“ Wón přečelnje hlada, tola z wočiwidnym ľahodnym porokom jeju drasty na wědomje bjerje. Najskeje su jemu Hancyna suknička překrótka a Handrijowe jeansy přewuske a předžěrate. Handrij porno Hance tutu skradźnu kritiku njeznawa a stareho měšnika wutrobnje strowi: „Gelobt sei Jesus Christus. Ich guck mir mit meiner Frau die Schule eines alten Freundes an.“

Nětk jimaj měšnik ruku dawa, předstaja so mjez sobu. Zhonitaj, zo je pater Wilhelm jedynadźewjećdesat lět stary a zo hižo dawno w starowni rjadu jezuitow w Kölnje bydli. Před lětami běše tu z wučerjom nabožiny a matematiki był, a tuchwilu w Hamburgu stareho přečela wopyta. Młodymaj Łužičanomaj rady powěda, zo měješe hižo do padnjenja murje kontakty do „wuchoda“, do Eichsfelda. A k tomu dodawa anekdotu, z kotrejž bě prjedy hižo šulerjow rozwjesełi. – Wo nowinach w NDR mi ludžo tehdom prajachu: To jeničke, štož w nich njeje lža, je datum. Handrijowa wotmołwa, zo tak a tak nowiny nječita, so jemu njelubi: To su tola džensa pola was tež hinaše nowiny hač prjedy!

Wažniše hač nowiny pak su krute zasady w žiwjenju, pater Wilhelm pokročuje, kotrež će dđerža. Ja sym swojim šulerjam w nabožinje jasne hesła posrědkował. Na přikład: „Mē dareis ou paideuetai - altgriechisch, oder deutsch: Wer nicht geschunden wird, wird nicht erzogen.“ – „Is was dran“, Handrij měni. Hanka, kotraž so powołansce z pedagogiku zaběra, radšo ničo njepaji. Abo dalši, nětko cyle praktiski přikład: „Lüsterne Augen sind dem Herrn ein Gräuel.“ Handrij kaž prašak na patra Wilhelma hlada, doniž Hanka jemu mjelčo njepaji: „To njetrjebaš wědžeć!“ a patrej wótrišo: „Ja, man muss sich selbst im Griff haben.“

Hancyna wotmołwa so patrej Wilhelmej lubi. Tohodla z wobšěrnym wuwjedženjom wo wuznamje różowca dale čini, doniž Handrij jeho přěnju móličku přestawku řečenja wužiwajo njepaji, zo mataj samo różowc w awće. Pater Wilhelm je zahorjeny a swoje předowanje z anekdotu skónči: Jónu bě wón małki bus ze šulerjemi – tež Handrijowy přečel Piwarc běše sobu! – z Hamburga do wjeski w Schleswigsko-Holsteinskej na putnikowanje k swjatemu Ansverusej šoferował. Po puću wón bachtacych hólcow (bohudžak běchu to jenož hólcy, tehdom džě hišće tutu zahubnu koedukaciju njemějachmy, hdžež so hólcy a holcy nastajnosći ščekaja, wón zasunje) napomina, so z nim różowc modlić. Ale woni su mjelčeli a při kóždym „Strowa sy, Marija“ zadžiwanje hladali, štož wón wězo w špihelu

připódlá wobkedžbowaše. Jedyn samo praješe, zo je tajke modlenje za wodźidłom přestrašne, dokelž so přemało na wobchad koncentruješ. Čim wótrjšo so pater Wilhelm sam modleše.

Bohužel pater na poslednim wulkim křižowanišću woprawdže - jenož na miknjenje woka dołho - njebě kedžbliwy, a małki bus zajědže do kófroweho ruma před nimi stejaceho wosoboweho awta. Hnydom wudyri hołk a tołk w małym busu: Přiklesk hólcow, kotřiž rozwołnje wołachu: Widziće, patrje, róžowc při šoferowanju - to njeńdže. Bohudźak běše šoferka we wobškodženym awće putnica a tohodla jara smilna. - Wšitcy tři su so smějkotali.

Z waju Piwarcom žane problemy njemějach, pater Wilhelm dale powěda. Ale wón jónu ze mnu. Bydleše wěsty čas ze staršimaj w Mnichowje, a z Bayerskeje so wróciwši bu hižo bórže za šulskeho řečnika woleny. Ja mějach tola přeco krute kubłanske metody. Na přikład: Hdyž su šulerjo wučbu mylili, sym jim do přenjeje šulskeje hodžiny na krótki nyšpor w kapatce šule kazał, kotryž so tam kóžde ranje wotměwaše. Nó haj, a jedyn z tych je so pola Piwarca hórsił, dokelž běše nyšpor poprawom dobrowólny, ale za njeho w tutym padže obligatoriski. Piwarc je k direktorej šoł a toho namołwił, tajkemu - kaž wón praješe - „chłostanskemu modlenju“ zadžěwać. Direktor pak mi do kału łazyć nochcyše, ale Piwarc je hrozył, zo moje „ilegalne zadžerženje“ hewak statnemu šulskemu zarjadowanju.

Jězusmarja, Piwarc sej druhdy problemy čini, hdžež žane njejsu, Handrij měni a sej cigaretku zažehli. To je wězo wosrjedž šulskeho dwora kruće zakazane, ale zakaz kurjenja staremu patrej najskerje w tutym wokomiku tak wažne njeje. Wšako Handrij jemu hnydom přihłosuje: Hdyž šuler na wučerjku njeposka a rjadownju myli, nó haj, to tola njeńdže. Potom dyrbiš něšto činić. Mi by lubšo było, rano k nyšporu hić hač popołdnu po šuli wostać dyrbjeć.

Bórže so přecelnje rozžohnuju. Handrij zajimawemu starcej wšo dobre za přichod přeje. Pater Wilhelm z posměwkom wokiwnje: Mój přichod hižo njeje tudy, ale Bóh dał w njebjesach!

— w běrowje blisko přistawa —

„Nächster Halt: Landungsbrücken. Übergang zur S 1, S 3 und zu den Hafenfähren. Next stop: Landungsbrücken. Please exit here for harbor boat trips.“ To stej přenjeje němskej sadze, kotrejž Handrij po puću w měščanskim čahu linije U 3 słyši. Skoči na nastupišćo, sej cigaretku zažehli a chwata k běrowej w bliskim wysokodomje.

Při recepciji jemu młoda wupikana žona hnydom na durje stwy za přijimanje požadarjow pokazuje. Za pisanskim blidom při wulkim woknje šwižny přecelny šědźiwc w košli drjewopušćerja sedźi a nablaku stanje, hdyž Handrij přez powočinjene škleńčane durje do jstwy hlada. Tón knjez z fałdatym nabruń wobličom kaž ze solariuma w modiskich wuskich jeansach a wočiwidnje smjerćdrohich čerwjonych sportowych črijach Handrija postrowi, jemu ruku tykajo: „Moin, moin, schön, dass Sie da sind.“

Handrij wjesele wotmołwa: „Guntach, ich bin Cyžec Handrij.“ – „Reden Sie deutsch?“, chce atletiski šědźiwc wědžeć. – „Von Haus aus sorbisch“, Handrij praji a gestu hosćićela scěhujo so na stólc za kulojtym blidkom wosrjedź stwy čapnje. „Ok, wir haben viele Serben“, praj knjez „Moin, Moin“, mjeztym zo so Handrijeje napřećo syda, hdžež běła cedlka a čorny pisak na škleńčanej ploče blida ležitej. A tablet. – „Sorben, nicht Serben. Wir sind die Osterreiter, das kommt manchmal im Fernsehen“, Handrij skoriguje.

„Ok, ich reite auch, wegen der Natur.“ – „Wir machen’s wegen Religion“, Handrij přispomnja, štož šědźiwca pohnuwa, so z pisakom w ruce na jednu linku cedlki měrić: „Brauchen Sie Gebetsraum?“ – Handrij zadźiwany na njeho hlada: „Nö, Rosenkranz zum Beispiel kann man nebenher beten, wenn einem danach ist.“ Nětko so šědźiwc swojemu tabletej wěnuje a „Rosenkranz“ googluje, zo by zhonił, hač je to něšto strašneho. Někak je jemu tute přepruwowanje njepríjomne, tohodla – přenje linki wuslědkow rešerše přehladawši – radšo spěšnje wotmołwa: „Ok, ist Ihre Privatsache.“

Prosy Handrija wo personalny wupokaz a dokument socialneje zawěšćernje a sej jeho daty na cedlku pisać započina. Potom Handrijowej ruce a cyłe hornje čěło taksěruje. – Směm z toho wuchadžeć, zo sće čělnje robustny a mócný, wšako je pakowanje kontainerow čězke džěło, wón z prašacym pohladnjenjom Handrijeje mjezwoči praji. Tón so wróćo zlehnje a je tróšku

njewěsty: Njewěm, kotre měritka maće. Njejapcy so přecelny šědźiwc smějkota: Priwatnje bychu mi Waše myški dosahali, a službnje tež. Wupadaće kaž dobry přistawny džělačer.

Chodźíce tež do fitness-studija?, so Handrij wćipnje wobhonja. Ně, šědźiwc wotmołwja, ale mój młody přecel. Prjedy hač by jěchacy, różowc so modlacy młody Serb tajke priwatne přispomnjenje komentować móhl, šědźiwc chětr dale rěči: To najwažniše su wězo te pjenjezy, měnju Wašu mzdu. Płaćimy 13,50 euro na hodžinu plus přiražku za nóc a za njedźelu. Okay?“

Połojcu wjac hač minimalnu mzdu, a to wot spočatka sem, telko lužiski twarski pomocnik zwučeny njeje – Handrij dyrbi so zhrabać, doniž kedźbliwje njewotmołwja: Sym twarski pomocnik, měnju, nimam wukubłanje. – Šwižny šědźiwc Handrijej wotměnjejo mjezwoči a na t-shirt hlada a skónčnje praji: Za tym so prašał njejsym, dokelž to k wuměnjendam njeslušša. Mocy Wašeho čěła trjebamy, nic wuswědčenja. Z wuswědčenjemi čěžke kisty zběhać njemóžeš“, so wón woščěra. A dale: Spytajće džens swój job porjadnje zmištrować, potom rozsudźće, hač tam jutře zaso póndžeće. Džens wječor dóstanjeće swoju mzdu za džensniše džěło.

Okay, Handrij wotmołwja, tu je kartka z čislom mojeho konta w nalutowarni. – Tu najprjedy njetrjebam, dóstanjeće pjenjezy na ruku. Ale, nětk šědźiwc šibale hlada, njewudajće cyłe pjenjezy ducy domoj. Waša přecelka chce zawěsće tež hišće něšto z toho měć! – Wězo, nětk so Handrij smějkota, wšako je žiwjenje w Hamburgu tež za žony drohe! Hdyž jeno płacizny pola frizerki w Budyšinje a jow přirunuješ.

Při rozžohnowanju staj wobaj najlěpšeje nalady. Šědźiwc Handrijej ruku tróšku krućišo tłóči, jemu wizetku přepodawa a praji: „Ich bin der Michael, vielleicht sehen wir uns ja wieder.“ – „Wie gesagt – Handrij. Nó, wir laden dich und deinen Kumpel mal zu Pellkartoffeln mit Quark und Leinöl ein. Bier gibt's auch.“ Z přecelneho wobliča šědźiwca njeda so wučitać, hač je z tutym kulinariskim poskitkom přezjedny ...

— St. Pauli —

Ze swojimi přěnimi w Hamburgu zasluženyimi sto eurami w zaku Handrij na zastanišću „St. Pauli“ ze slěborneho čaha měščanskeje linije U 3

wulěze. „U“ steji za přěni pismik podzemskeje železnicy němsce. Ale wulki džěl tych U-čarow jězdži horjeka, a tohodla jich syč Hamburgska hornja železnica rěka, jemu kolega powědaše.

Hanka ma wječor hišće seminar a Handrij tohodla tróšku chwile za dundanje. Wón wězo wě, zo su pódlanske dróhi tule zajimawše hač hłowne, tohodla ze swětosławneje Reeperbahny radšo do juha a do směra přistawa wotboči.

Po črjódce sej hrajkacych arabskich džěći so jemu jaskrawje zdrasćena rjanolinka do puća stupi: Za sto euro změješ cyłu rjanu hodžinku ze mnu! – Handrij chcyjo nochcyjo stejo wostanje a dyrbi něšto wotmołwić, štož so jemu tež radži: To pak je moja kompletna džensniša mzda, štó móže telko za hodžinku zabawy płaćić? – Wón sej myśli, zo je wěcka z tym wotbyta, ale nětko so hakle započina: Pój, tebi to za sydomdžesat sćinju, lakowana rjanolinka bjez wahanja poskića.

Je mi žel, ale mam termin, jej Handrij łži, dokelž jemu ničo kmaňše njezeschadža. – Do profesionalnje wabjaceho holčeho wobliča so kusk mjerzanja měša: Pola twojeje mamy abo što? Sy ty šwulny abo što? – To sej dotal nchtó Cyžec Handrijej prajić zwěrił njeje. To je jemu pokiw, zo tu zwučene wašnje bjesady dodžeržec njetrjebaš: A ty wěšće jenož z holcami darmotnje lěhaš, abo što? – Wona perpleksnje na njeho suta, a Handrij tutón wokomik wužiwa a so woměrje wotsala.

Ale wokoło rózka hižo zaso tajki žónski zadžěwk wosrjedž chódnika steji. Z nadutymaj nadromaj a, spodziwnje dosć, cyle hłubokim hłosom. Lubuško, ze mnu dožiwiš, štož dotal njeznaješ! – Kak to měniš, z nadrami so tola wuznaju, Handrij wotmołwi. – Haj wšak, hólče, ale to deleka, to twoja přećelka nima. – Handrij kaž prašak na nju hlada, a tohodla tuta nic cyle tak młoda, napadnje šminkowana „holca“ Handrijowu prawu ruku bjerje a sej ju spody pasa suknje na život tłóči.

„Ej, ich gloobs nich, kannste dir nich selber einen runterholen?!“, Handrij kaž woparjeny swoju ruku wróco čehnje. – Njetrjebaš činić, tuta wosoba kulantnje reaguje, njezabudź na moju ritu. Połsta z gumijom, sto bjez!

„Jězusmarja, hdže tu jenož sym! Muž, kiž je žona abo hinak wokoło abo woboje! Mi so wšo wjerći, trjebam nuznje piwo abo radšo palenc a potom

du domoj, a ty sej ludži namakaj, kiž za tajke něšto su, ja nic!“ Handrij kaž wodopad pluskota, wona wosoba pak za dychom hraba njewědžo, što je to do spodziwneho kundy z takim zašmjatanym bledženjom. Tak móže so Handrij tež wottud bjez dalšich wušparanjow wotsalić.

— St. Georg —

Handrij a Hanka nětko njedželu přeco na pólske kemše w cyrkwi swjateje Marije chodžitaj, hdžež bu Piwarc wukřčeny. Němske su jimaj přezrudne: Lědma něchtó džě porjadnje sobu spěwa a hdyž, potom jenož přěnu štucšku. „Nětk rozumju, čehodla tón kadla ani njespěwa ani njerejuje“, Handrij po kemšach wo přěcelu Piwarcu měni: „Štož je jow rodženy, tomu tola něšto faluje, to je ći zrudna fara.“

Na dróze před cyrkwu widžitaj žony w rubišku. A młodych ludži, kaž sušenki, na kotrychž mjezwoču widžiš, zo su w swojim žiwjenju hižo přewjele drogow brali. A poriki dweju muži, wšako maja tu, direktnje napřeco cyrkwi, specielne kino za swoju potrjebu. Cyrkej steji na pódlanskej dróze. Na hłownej, kotraž nimale hač k hłownemu dwórnišču wjedže, je retomas kofejownjow a korčmow njeličomnych narodow, hdžež móžeš wodnjo a w nocy pić a jěsć.

„To tla je zajimawe, zo stej runje štwórci z mjenom swjateho Pawoła a Jurja kaž Sodom a Gomorra“, Handrij praji a sej cigaretku zažehli. „Što powědaš, tole je multikulti, Handrijo“, jeho Hanka powuča, mjeztym zo na chódniku stejitaj a wobkedžbujetaj, kak so ludžo do bliskeju hosćencow měrja. Do wobeju jeniče mužojo chodža - nalěwo tróšku tajcy pochmurnje hladacy z wulkej ćmowej brodu a naprawo zdžěla chětro šminkowani hólcy, kotřiž so hdys a hdys hubkuja. Najebać Hancyne rozwučenje Handrij swoje mysle dale předže: „Jowle tla nihtó normalny njeje.“

— Handrij a Piwarc so na nowu perspektiwu dojednataj —

Piwarc, kiž dyrbi Handrijowe bledženje protokolować, ma syte. Štož je tón jeho něhdyšemu wučerjej-patřej wo nim powědał, jeho mjerza: Hdže wostawa respekt tutoho kadle napřeco wojowanju za čas mojeje młodosće?

A nětk hišće jeho njemóžny wid na moju kolebku, moju domiznu! A ja jako awtor dyrbu tak činić, jako bych to wšo sobu činił. Takle to dale njeńdže!

Ale tež Handrij wjace spokojom njeje. Tón Piwarc spyta druhdy něšto w mojej hłowje widžeć, štož tam docyła njeje! Pola toho dyrbi wšo někajki wuznam měć, tón njemóže prosće žiwy być – to ći sčasami na měch dže!

Zo njeby k zražce mjez přecelomaj dóšlo, na tutym městnje radšo perspektiwu spisarja změnimoj. Wotnětka budže Handrij sam dalše jednanje powědać, a Piwarc budže takrjec jenož lektor. Handrij změje we wšěm poslednje słowo, kaž so słuša, wšako je to prawo powědarja. Čitar dyrbi so na to najprjedy nastajić – a Piwarc sam tež. To em tak jo, z tym dyrbiš žiwy być.

— Łužica abo Hamburg? —

Ćopły wětrik přez wulki jězor wosrjedz města wěje. Jara přijomnje. Sedžimoj z Hanku w čotniku, z kotrymž njetrjebaš ani padlować ani wjesłować. Ale teptać – hdyž so ći chce. Móžeš tež kóždy čas přestawku činić, kaž mój nětk. A kołpjam přihladować. Sym so košlu slekl a popřewam sej dalšu tyzu piwka. Hanka tu sedži w nowym lětnim běłym šaćiku, je woči zańdželiła a so slónči. Po přestawce chcemoj z jězora, kiž Alster rěka, na rěčku wotbočić.

Te rěčki jow wupadaja kaž groble w Blótach, jenož zo nimaš po woběmaj bokomaj lěs, ale murje. Ja připódla swoje cigaretki pacham a so woměrje rozhladuju. Džens je rjaneho wětrika dla wjele płachtakow na Alsterje. Hdyž do juha hladam, widžu na wobzorje jednotliwe impozantne wulkodomy, a něhdže tam za nimi je moje džělowe městno w składžišću přistawa.

Hdyž do sewjera hladam, měnju, tróšku do sewjerezapada, potom wěm, zo je tam něhdže Sewjerne morjo. A hdyž do sewjerowuchoda hladam, potom něhdže Baltiske morjo čaka. Dwě mori tak blisko, zo móžeš so samsny džen we woběmaj kupać, to tola něšto je. To wšudže nimaš. A we Łužicy scyła nic. Telefon klinka. Ručež na Łužicu myslíš, so wona přizjewi – mjeno Pětra so na displayju pokazuje.

Po krótkim postrowje so wón hnydom puzoli: „Što da je do tebe zajěto, kumplo? Njejsy na našim měsacnym kokanju był a nětk je mi něchtó

powědał, zo je naš Handrij do Hamburga ćahnył. To tla wěrnó njeje, nic?“ Što chceš jemu wotmołwić? Ja jenož „may be“ praju. Pětr so džiwa: „Rěčiš nětk jendźelsce?“ – „Mól hladać, Pětrje, I am international now.“ – „Sy na dźele wupowědził?“ – „Nó gloar!“

Pětr je šokowany: „Sy ty błudny? Skónčnje sy tróšku lěpšu mzdu dóstał a pon ćeknješ! Njejsy da Jurzej prajił, zo k njemu do zawoda přińć nochceš, dokelž trjebaš Ronnyja jako kolegu?“ – „Nó haj, ja najbóle swoju Hanku trjebam, a ta je em nětk jow.“ Pětr mjelči, a mi napadnje, zo mój pucher mjeztym chětro tłóči. Tuž sej připódla z lěwej ruku krótkte sportowe cholowy přědku dele ćahnu, prózdnu piwowu tyzu nachilenu mjez kolenje tykam a so do njeje wolóžam. Tajki hluboki teptanski čolmik je jara praktiski, wšako ći při ćilanju nchtó wot wonka přihladować njemóže.

Nětk Pětr dale rěči: „A što z tym starym statokom, kotryž staj z Ronnyjom a jeho swójbičku přewzaloj?“ – „Žadyn problem, woni naju rumnosć pod třěchu wužiwaja. Tak maja dosć městna. Za to namaj mału podruž płaća, a Ronny njetrjeba tuchwilu staru bróžnju dale přetwarić. Móžetaj so woměrje na druhe dźěćatko přihotować.“ – „To njech je, Handrijo, ale ty budžeš klětu třiceći, a w tutej starobje ...“ – „... přenje tři šěre włóski hižo mam“, jeho přetorhnu, dokelž mi knjez zarjadnik na čuwy hić započina.

Tyzu z ćilankami sym sej mjez wulkej palcaj nohow tyknył, dokelž čolmik we wětřiku na žołmach rejkota. A moje nowe čorne sportowe cholowy su zaso na zwučenym městnje. Prózdne piwowe tyzy so po dnje čolmika kuleja. Pětr je so zhrabał a pokročuje: „Hanka ma tola tež we Łužicy dosć za dźěło, a tu je waju domizna. Měnju, to je tola wažniše hač pjenjezy!“ Dyrbju nětk wótrě horje storčić. „To najwažniše je: Jow je fryšny lóft, ej, čerstwego powětra bjez kónca. A jowle so wšudže něšto hiba.“ – „Što da ty chceš, sy nimale ženjeny, je přepozdže, we wulkim swěće za rjanolinkami honić!“

Nětk pak je dosć. Chcu z tutej wostudłej rozmołwu přestać. „Wo to njeńdže. Hladać mi dosaha, wšo druhe doma krydnu. Wěš ty što, mam tu kolegow z połsta krajow, to tla je gaj!“ – „Rozumju, pon tež wjac serbsce rěčec njetrjebaš ...“ – „Oju, z Rusami to wjele lěpje dže hač jendźelsce.“ Pytam w měšku zady sedla za ďalšej tyzku cigaretkow. Skónčnje so mi zešlachći, Pětra wotbyć – z přeprošenjom do Hamburga. Wón jenož hišće praji, zo ma nětk nuzny termin a dyrbi telefonat skónčić.

„Ach, mój złoty, to sy jemu wšo jara rjenje rozpowědał“, Hanka woči zaso wočini a mi swoju ručku wokoło ramjeni kładže. „Njejsym drje hišće zrěčenje podpisala, ale sprawdu prajene, mi so hižo wróco njecha. Radšo so tu na módrej wodže čumpam hač zo w tej spodźiwnej njepřečelnej módrej atmosferje tam za dychom hrabam!“ Njewěm, što wona z tym měni, ale sam so tuchwilu kaž w njebjesach čuju a nic na zemi.

— překwapjaca powěść ze stareje domizny —

Wječor we ložu wot Hanki zhonju, zo matej Kathrin a džowčička Judith doma na starym statoku nětko hišće wjac městna hač dotal. Kathrin, Hancyna najlěpša přečelka, je runje na nju zazwonila a jej pišćo wšo dowěriła. Nětko, měsac do poroda, je Kathrin Ronnyja won ćisnyła. Dokelž je na jeho smartfonje fota wo Nadin, na matracy ležacej, namakała a z toho konkluzije sćahnyla. So wě, zo Hance dotal ničo wo tym powědał njejsym, štož běch we wonej holčej WG w Budyšinje widzał. My mužojo džě mamy tež swoje potajnstwa.

Tehdom so tola ničo stało njeje! Wón bě při njej ležał, ale nic z njej lěhał. To je po mojim měnjenju wulki rozdźěl. A čehodla Kathrin we wobrazach na Ronnyjowym handyju hrjeba – ja měnju, zo so to njeslušša. Hdy by Hanka moje fota widžala, na kotrychž mój kumpl Měrcin do Janowych najkrasnišich rjadow bluwa, njeby mi to prawje było. Abo te fota, kotrež je stróžby Pětr činił, hdyž smy my – Jan, Měrcin a ja – dospołnje syri zady na Janowej zahrodže małke wubědźowanje přewjedli: Štó při čilanju najzdaleniši dypk trjechi. To sej twoja luba tola njetrjeba doma wobhladać!

Nětko pak dyrbju Hance jedne mužace potajnstwo přeradzić, zo by je wona Kathrin prajić a ju z tym změrować móhła, zo mój najlěpši přečel Ronny njeje k druhej šoť. Znajmjeńša nic tak cyle, ale jenož kusk. Hanka bohužel měni, zo tónle rozdźěl tola tajki wulki njeje, ale chce spytać, Kathrin wšo rozkłasć. Wšako je lěpje, hdyž budže Ronny při porodze swojeho džěsća pódla, a nic něhdže sam w Budyšinje, hdžež budže snadź zaso na wopačnej matracy ležeć. Ja měnju, zo poprawom kóždy normalny muž wě, kiž ma holcu, zo móžeš z někajkej znatej w kofejowni kokać, ale nic na jednej matracy!

Hanka je samsneho měnjenja. „Lubuško, ale ty pak so tež tu w Hamburgu ze žonami na matracy njezetkawaš, něwěrnó?“, so wona tola šibale praša. „Ně, lubčička, ani ze žonami ani z mužemi abo z tajkimi, kotřiž njewědža, hač su mužik abo žonka!“ Moja luba so směje: „Pytnu, zo tež twoja wična hódnota tu w kóždym nastupanju stajnje stupa, zlotuško!“ Prjedy hač bych so hańbować móhł, na bjesady w St. Pauli pomyslo, radšo z rukomaj dale řeču. Tutu řeč moja luba najlěpje rozumi. A ja tež. Dokelž za nju ani słowčka njetrjebaš, a tola je wšo prajene.

— nowe wšědne žiwjenje —

Prjedy běše moje konto něšto dnjow do kónca měsaca přeco prózdne. A nětko njewěm dokal z pjenjezami. Bydlenčko w Hamburgu tunje njeje, ale telko wudawkow za bencin nimam, dokelž lědma awto trjebam. Hewak je žiwjenje jow dróše, ale mzda hišće wyša. Nócna změna so mi najbóle lubi – jedna mi telko wunjese kaž prjedy dwaj džěłowej dnjej. Hdyž z džěła domoj přińdu, najprjedy Hance a mi kofej nawarju. K tomu sydaja całty, kotrež po puću kupju. Ja mam Hamburg rady, hačrunjež tu całty njesłodža kaž doma.

Hdyž nócnu změnu nimam, kokam wječor w naju kuchinskim pukloće a jednu cigaretku po druhej pacham. W internetnej knize wobličow sej małke wideja wobhladuju a so wjeselu, hdyž při tym něšto z Łužicy namakam. Hewak wšak mam wostudu, kumple a přeceljo mi faluja. Hanka sedži na konopeju stwički naju móličkeho meblěrowaneho bydlenčka we wysokodomje blisko přistawa. Čuješ so kaž w kołcu. Wodnjo a w nocy słyšiš šumjenje wobchada.

Wona nastajnosći na někajkich papjerjach pasli, kotrež tča w jeje laptopje, kiž ma na klinje. Što hewak ma činić, hdyž su jeje přecelki daloko přeč. Tohodla jim dołhe mailki sće. Přecelki maja małe džěci, a ženje njewěš, hač móžeš z nimi woměrje telefonować. Doma běše to lochšo: Tam su sej termíny za bjesadu wučinili, a w tym času měještaj muž abo wowka džěci na starosći.

A tak Hanka přeco do kompjutera suta, doniž skónčnje njewoła: „Handrijo, pój do łoža!“ To potom rěka, zo je wona stanyła a zo mam ja konopej na łožo přetwarić. To je naju borleško. Za prawe łožo tu městna njeje. Najebač to tute mini-bydło na džesatym poschodže měsacnje runje telko plaći kaž

pola nas wotnajenje stareje małeje chěžki. Nimo toho dyrbjach sej za dobry fenk pjenjz garažu organizować, wšako jowle tajke awto kaž moje w nocy na dróze stejo wostajíc njemóžeš. Nic, zo by cí je hnydom něchtó kradnył. Ale wobškodził, a to by mi wutroba bolała.

Doma wězo wšitcy praja: Mataj tola zawěsće wjele nowych přecelow. Derje, hdys a hdys z kolegami, bołharskimi, rumunskimi abo Bóh wě, zwotkel su, po změnje do korčmy chodžu. Na piwko abo palenc a – nó haj, tajke něšto kaž bjesadu. Potom so cí wuskorža, kak hubjenje to pola nich doma je a zo žona nětk snadź k susodej chodži, hdyž je muž tydženje a měsacy dołho přeč. Wo wjedrje w Hamburgu rěčec njetrjebaš. Ženje njeje přezyma abo přehorco, a stajnje so miholi. Tohodla su tu wšudže tute wulke nakupowanske pasaže, hdžež móžeš za suchim dundać.

Wulce wo kopańcy bachtać tu tež njemóžeš, dokałž maja tamni druhe mustwa we hłowje hač ja. Potajkim dže přeco zaso wo džěło, kajke ćežke su te kisty a kajki je nowy šef změny. Doma běše to wšo hinak. Jedyn je rjemjeslnik, druhu wučer, třeci zarjadnik, ja mēnju, pon maš wjac temow, hač hdyž po džěle jenož z druhimi twarskimi džělaćerjemi hromadže sydaš.

A Hanka ma jow samsny problem kaž ja. Dóstawa drje wot kolegow přecelne přeprošenja na „after work“-zetkanja w „happy hour“. A potom we wulizanej kofejowni, hdžež je jenož ludži našeje generacije, w kruhu młodych wědomostnikow koka, kotřiž wšitcy něšto podobne činja kaž wona. Daloko a šěroko žana pěstowarka abo předawarka abo wēm ja što. To je tola wostudle.

Swoje awto tu docyła njetrjebam. Jenož, hdyž mamoj wobaj swobodny kónc tydženja, wone z garaže won přińdže. Kaž nětk sobotu rano. Chcemoj zaso jónu won a morjo widžeć. Při – wuwzacnje – najrjeńšim slónčnym wjedrje chwatomoj runu smuhu do Búsoma při Sewjernym morju. Hnydom horje na nasyp běžimoj, zo bychmój sej najlěpši wotrězk přibrjoha zawěsćiloj. Ale žane morjo šěroko a daloko. Njejsmój na to mysliloj, zo je runje wotliw. Město wody za kupanje bahno hač do wobzora.

Potajkim chěťř zaso do awta a k Baltiskemu morju, zo bychmój znajmjeńša popođnju porjadne morjo dožiwić móhloj. Při přenjej skladnosći so do pėska čisnjemoj – a ja hnydom dale do wody. To drje je fajn, ale paradiz so nahle skónci: Ja wjesele z wody won přińdu a Hance kiwam. Tu so wobužny

starši porik mjez naju stupi a so na mnje wusypa: Njemóžeće čitać, na taflí nad přibrjohom tola cyle jasnje stejí, zo su tu kupanske cholowy předpisane! – Što chceš činić, wodajće prošu, njesmój tak dokładnje hladałoj, tak póndžemoj druhdže.

To smój tež činiłoj, wězo pěši, kilometry daloko, doniž so tafla njezjewi, kotraž kaza: Kupanje bjez wobleka! K tomu pak njedóndže, přetož je so miholić započalo. Mjeztym je Hance dobra nalada zašla: „To je jow spodžiwna swoboda: Pak sy nuzowany, so nahi kupać, pak dyrbiš w mokrych drabach ležeć. Njemóže kóždy sam po tym rozsudzić, kaž jemu so lubi?“

Awtodróha na dompuću do Hamburga so mi njelubi. Džěry w asfalce kaž po wójnje a wšudže wobmjezowanje spěšnosće. Njewěm, čehodla sej ludžo tule rjane spěšne awta kupuja – ani w měsće ani wonka z nimi ničo započec njemóžeš. Jako tróšt sej rjanu wječer w grjekskej hosćencu na kromje města popřejemoj, kotryž je Piwarcowy nan poručil. W džesaćich smój doma – a deleka před wrotami wulkodomu stejitaj Pětr a Lydija, a za nimaj sej jeju džěsći z čerwjonym plaste-traktorom hrajkatej.

— wopyt z Łužicy —

Wězo so jara wjeselimy! „Ej, Pětrje, to tla je genialne, z tym njejsym ličil, wšako na moje přeprošenje ničo prajił njejsy“, započinam. „Wěm, Handrijo, zo dyrbiš so pola wessijow přeco přizjewić, ale tak daloko to z wamaj nadžijomnje hišće njeje“, Pětr smějkotajo wotmołwja. „Mamy spanske měchi, njetrjebataj so wo naš nóclěh starosćić.“

So wě, zo to nječiniłoj. Kaž prajene, njeplanowane wěcki su najrjeńše. Wězo postajam, zo njech Lydija z Hanku na kawči spi a ja budu w spanskim měše pódlu Pětra na špundowanju ležeć. To tola njeje problem, wšako je wšudže w bydlenkej tepich. Džěsćomaj stłóču colu do ruki („jenož džensa, dokelž je wosebity džeń!“), nam dorosćenym sym blešu sekta wočinił, kotruž su hosćo sobu přinjesli. Nadobo klinka a ja so džiwam: „Jowle dotal hišće ničto klinkał njeje.“ Ale du k durjam a so prašam, što tam je.

A to je Jan. Minutu pozdžišo Janowa swójba z lifta wustupi. Jan, Jadwiga a štyri džěci – kóždy ze spanskim měchom w ruce – so do bydlenčka waleja. Nó haj, za Jadwigu je tež hišće dosć městna na kawči, te tři žony su šwižne.

Potajkim wšo w porjadku. Ja so ani prašaŕ njejsym, kak tomu, zo je Jan, kotrehož přeprósyl njejsym, tohorunja scomter swójbu přišoŕ. Wšako – a z tym ma Pětr prawje – „so pola nas přizjewić njetrjebaš”. To em tak jo.

Tohodla so ani wjace njedźiwam, hdyž zaso klinka a Měrcin a Christina scomter džěšcomaj na lónčku a z čěšenkom na nanowym chribjeće zastupitaj. Z tym stej naju měšačnej kole přečelow a přečelkow kompletnej. Nětk poprawom jenož hišće Ronnyjowa swójba pobrachuje, kotraž so zawěrnó poŕ hodźiny pozdžišo přidruži. W tutej nocy wězo nimo džěći nichtó njespi. To smy potom nazajtra, njedźelu, na bliskim přibrjoze při Łobju napřečo přistawej nachwatali. Starši wotměnjejo smorčachu, a džěći sej w pěsku hrajkachu a wulke łódže wobdźiwachu. A ja sym ducent razow hordže prajil: „Tam wuj Handrij džěŕa.“

Hewak njebych wo tutym wopyće ničo wulce powědać wědžaŕ. Běše ajnfach rjenje takle hromadže, haj perfektnje. Wosrjedź nocy smy sej pizzu skazali, a wšěm je sŕdžaŕo kaž hišće ženje. Ale w tym cyŕym hoŕku a toŕku su so rano w pjećich njejpacy hrona pola Kathrin započeli. Sym nuzoweho lěkarja zawoŕaŕ a wón, sympatiski mŕody kadla, je tež hnydom přišoŕ. Porod w kupjeli bjez komplikacijow wotběža. Najebač to je wón Kathrin poručil, zo by so z nowonarodženym hólčkom skrótka na přeptywanje do chorownje podaŕa.

Bohužel je jara sympatiski mŕody lěkar hižo wonka na chódbje telefonowaŕ: „Ein-Zimmer-Wohnung im sozialen Brennpunkt. Zehn Erwachsene, elf Kinder. Wahrscheinlich osteuropäische Roma. Dringender Bedarf sozialarbeiterischer Intervention, Deutschkenntnisse offenbar beschränkt ...“ Ja wězo hnydom won, a syry, kajkiž běch, jemu prajach: „Smy Serbja, äh, wollt sagen, wir sind Sorben ...“ Ale tón běše hižo w lifće a je potom jenož hišće dvě slowje do telefona prajil „serbischer Migrationshintergrund.“

— Hamburg so wo nas staroći —

Łužiska bobrija běše dawno zaso přeč, hdyž njedźelu nawječor zaso klinka. Tón raz pak wopyt hižo před durjemi naju bydlenčka steji. Muž a žena, socialnaj džěŕačerjej. W bydlenju su jenož Hanka, Judith a ja. Ronny je při Kathrin a čěšenku w chorowni. Hodžinu pozdžišo staj Paul a Gisela wot socialneje sŕužby wšo zrozumiŕoj a so za wušparanja zamoŕwiŕoj, kotrež smy jeju dla měŕoj. Tak to w Hamburgu bywa: wšo přečo jara zdwórlive.

Něšto dnjow pozdžišo zdwórliwosc w pisomnej formje dale dže: list přenajerja w póštowym kašćiku: Waženaj wotnajerjej, po zrěčenju bydłitaj w tutym bydlenčku dwajo. W nocy na njedźelu „wurden über zwanzig Personen mitsamt Schlafzubehör vor Ort angetroffen“. We wobstatku našeho wobsydstwa je dalšich dobrych bydlenčkow, kotrež bychu z wěstosću potřeby potřečenych wosobow wotpowědowali. Tuž wobroćće so prošu na nas. „Der guten Ordnung halber möchten wir höflichst darauf hinweisen, dass die o.g. Anzahl von Personen mit der bestimmungsgemäßen Nutzung der Mietsache nicht vereinbar ist.“

Potajkim sym rěčne hodžiny bydlenkeho zawoda wužił, zo bych buršikoznej žonje w srěnich lětach poł štundy – wězo cyle zdwórliwje – rozkładował, kak je k nachwilnemu přepjelnjenju čwačka wobsydstwa jeje zawoda dóšlo. Na kóncu so wona směje a namaj hišće dobry čas „w našim rjanym Hamburgu“ přeje. A hladajo na naju wuspěch w powołanju chcemoj tola zawěsće tak a tak bórže wjetše bydlenje měć, wona smjerćpřećelnje měni, a při tym by namaj jara rady pomhała!

Tež Hancyny kolega, wědomostnik a wikowar z „třećimi srědkami“ tak mjenowanych sponsorow za swoje slědžerske projekty, pola kotrehož ma Hanka zrěčenje podpisać, je na wusahowace wašnje wulkomyslny: Mam wulki swětly dom, hdžež móžeće lěpje džělać hač w svojim bydlenčku. Moja domjaca by Wam kóždy čas stwičku za přenocowanje spřihotowała. Rady bych Wam najrjeńše kućiki našich kónčin pokazał, takrjec jako absolutny privatissimum. Při tym so směje. A tohodla Hanka hišće podpisała njeje.

— Paul Pawoł domoj přińdže —

Kathrin z małym Paulom tři dny w chorowni wostawa. Hólc rěka po Hancynym mjenjenju dla swojeho serbskeho pradźěda poprawom Pawoł, štož je wona Kathrin tež prajiła. Ta chce poki w swojeje najlěpšeje přećelki wobkedźbować – takrjec jako druhe mjeno: Paul Pawoł.

W tutych dnjach w našim pukloće we wysokodomje hišće měr knježi. Judith a Ronny naju njemylitaj. Holca je, cyły džen z papu po Hamburgu čampawši, mučna a sej přeco hnydom wusnje. Ronny – runja mi – wječor w kuchni sixpack piwa wupije a potom zady křesła na tepichu w svojim spanskim měše ležo – porno mi – hnydom spi kaž kamjeń. Tón suchač em

mjenje znjese hač ja. Ale tři dny pozdžišo staj so Kathrin a Pawoł pridružiloj – a pon běše něšto lós.

Pawoł nimale bjez přestaća rjeji. Najprjedy smy so nadžijeli, zo so čěšenk dybawy narjeji. Ale tak to njeje. Tuž sej k sixpackej přidawk popřeju – a z bleše žitneho po lunkach piju. To wězo hewak moje wašnje njeje, alzow, nic w normalnym padže. Ale jutře rano dyrbju w šesćich zaso robočić a do toho bych rady chwilku pospał. Ronny so hórši: Ach, ty chceš nam čeknýć? – Ale ja nimam hubjene swědomje: Njebych wědźał, zo bych Pawoła čěšić móhl. Mje jow nictó njetrjeba.

Jenož Judith winči: „Ja chcu spinkać!“ To za mnje rěka, zo mam so k njej čapnýć, zo so pokřižujemoj a zo započnu: „Budź ...“ – a potom dže zhromadnje dale: „knježe Božo, chwaleny, zo džens mje hnadnje zdžeržal sy; měj džak za kóždy dobry dar! W tej nocy daj mi měrny spar! Amen.“ Wot dnja naju wotchada z Łužicy dyrbi Judith wječorny paćer parować, a čím bóle ma nětko potrjebu, to wšo nachwatać. Džensa pak sej wona „hišće raz!“ nježada, ale jenož nós chrěni: „Ty smjerdžiš!“ To bjezdweła trjechi, tohodla so zamołwjam: „Maš prawje, wodaj prošu. Jutře budže zas lěpje. A nětk spinkaj strowa!“

Nětko ja porno druhim dorosćenym spju kaž kamjeń. Budžak smartfon njejsym słyšał, a druhich jeho fifolenje njeje zajimowało. Tuž sym hakle we wosmich wotučil. Nic na kawči, ale pódlu njeje. Mój „přikryw“ běchu moje draby. Hanka njeje doma, hdže je, njewěm. Jeje terminy na uniwersiće sej njemóžu spomjatkować. Pawoł spi, Judith a Kathrin tež, a Ronnyja za woknješkom za podawanje jědžow w kuchničce widžu, hdžež za blidom koka a kuri. Hladam na časnik smartfona a so swojeho skomdženja dla strožu. Skoču do kuchinčki, hrabnu sej cigaretku a šalku kofeja.

Ronny so woščěra: Twoja luba je će z loža wrjesnyła, dokelž sy jej přejara za palencom smjerdžal! – Kaž zo nětko druhe problemy měj njebych. Duju jemu kur mjezwoči: Bjer so hromadže, hewak něšto syda! – Ej, Handrijo, što je z tobu lós, sy tajki wobužny, byrnjež tak dołho smorča! Ronny zadžiwany na mnje hlada. – Sym hodžiny přepozdže, dyrbju bjez dušowanja na džělo, jemu wotmołwjam, a tři mjeńšiny pozdžišo sym z bydlenčka won.

Ale nic dołho, dokelž je mje mój šef změny zaso domoj póstał: Kóždemu móže so raz stać, zo so zaleži, wón zdwórliwje praji. Ale potom, nic mjenje

přečelnje, dale dže: Ale twoja chorhojčka je tajka, zo će ćežke kisty tam a sem nosyc dać njemóžu. W tutym stawje sy riziko swojim kolegam. – I-dypk pak hakle přińdže: Handrijo, mjez namaj prajene, hdyž maš problemy z alkoholom, móžu cí lisćinu z poradźowarnjami dać. Bych cí poručil, sej termin wučinić a sej pomhać dać. Dokelž „ich kann mir nicht vorstellen, dass du in diesem Zustand in der Lausitz Häuser gebaut hast.“

Ně, praju, dokelž tam njesmój z druhim porikom a z njeprěstawajcy škrěčacym čěšenkom w jednej stwičce, to móžeš w nocy jenož syry wutrač! – A potom jemu cyły podawk skrótka powědam, doniž so wón tak njechachota, zo sym so hižo bojał, zo jemu wutroba zapraji.

Okay, Handrijo, tróšku zasadźity dušny muž w srěnich lětach, z nakrótko truhanymi włosami kaž ja, swój program ze mnu nahle změni: Płaćimy cí džensa mzdu, jako njeby nič bylo – z kulancy. Ale nětko dži radšo domoj a pósćel tutu bobriju tak chěť kaž móžno wróco do wašeje Łužicy!

— na čopje Arkonje —

Swantowit so Ronnyjej bóle lubi hač Jězus: To je cí sylny typ, samo z woćemi dozady. Tajke něšto bych druhdy tež trjebał. Ale waš Jězus na tutym spodźiwnym drjewjanym křižu wisa ... - Ja na Hanku hladam, kotraž pak nič njepraji. Potajkim sym sam na rjedže: Woni su jeho skřižowali. Z křižom na to dopominamy, kak bu morjeny.

Aha, a hdyž bychu jeho zatepili, potom by džensniši džeń pola was w šulskich rjadownjach wšudže akwarij na scěnje wisał abo što?, so Ronny praša. – Ja nětko to činju, štož politikarjo w telewiziji rady činja, hdyž so jim prašenje njelubi: Rěča prosće wo něčim druhim. Tuž wot wopomnjenskeho blaka za starosłowjanskeho boha na čopje Arkonje přeč na morjo deleka pokazuju: Mól hladać, kak dołho tón čwak kraja tu scyła hišće budže, wšako morjo lěto wot lěta čwak zemje zežerje. – To je najskerje wječba wašeho Jězusa na Swantowice – wón jemu městno za swjatnicu njeopřewa, Ronny na swoju temu nawjazuje.

Ej, Ronnyjo, tón Jězus je najměrniwiši čłowjek na swěće, ničeho dla so njewjeći, jemu znaprěciwjam. – Čim wjac ludži su jeho fanojo w stawiznach zamordowali, Ronny pokročuje. Mision z mječom ryčerjow z křižom, njejsy

da w stawiznach kedźbował? Ach ně, sy tola sam tajki křižer, so wón nětk wošćera. Kathrin z hłowu wije a so wočiwidnje hańbuje. Hanka by tež skónčnje něšto prajić móhła, ale wona na morjo hlada, jako by tam něšto namakać móhła. A Pawołej so rjejić nochce, a Judith sej z hažkami hrajka. Nichtó mi njepomha.

Njetrjebamy so wo Swantowíce a wo Jězusu wadzić, spytam nowy wupuć namakać: Do Swantowita hižo nichtó njewěri, jeho kmjeny su dawno zahynili. Ale my wěrimy do Jězusa, kaž móžeše Ronny jutry sam widjeć. – „Ja doch, aber in fuffzich Jahn is ooch dein Sorben-Stamm Geschichte, dann gibt's keene Kreuzritter, ich meene, Osterreiter mehr!“ Ronny sej cigaretku zažehli a prowokuju na mnje hlada.

„Wujo, pój no nětko! Pój do morja!“ Judith je njejapcy přestała sej hrajkać a mje za ruce čaha. „Njechaš so kupać?“ – „Wězo, holčka, na blaku“, jej praju a z njej du. Nětk Hanka tola něšto praji a za namaj woła: „A štož my druzy chcemy, je či wšojedne?“ – Ale džensa so wot prašenjow mylić njedam: „Pójće ajnfach sobu, pon budže wšo gudd!“

Wěm, zo tu poprawom porjadny přibrjóh njeje a slónco tež nic. Ale lětni powětr je ćopły dosć. „Džerž so mje kruće“, holčku napominam, jako smój na pobrjóh dóštoj. Balansujemoj po wulkich kamjenjach, doniž z nohomaj we wodže njestejimoj. Judith je mudre džěćo, jej powědać njetrjebam, zo so tu wulce kupać njesměš.

Jej wšak so bórze wostudži: „Pój dale, hdžež je pěsk!“ Ja njejsym ani Swantowit ani Jězus a pěsk stworić njemóžu. Ale wěm, zo je čwačk pěskojteho přibrjoha na tutej stronje čopa Arkony, puć pak budže holčce přenapinacy. Tohodla sej ju na ramjeni sadžam, na čož wona z wjesołym juskanjom wotmołwa.

Kathrin njeje ženje wjele powědała, jenož druhdy, hdyž z Hanku samej w ćichim kućiku sedžeštej. Hance je do jutrow přeradžiła, zo tehdom w Rüsselsheimje, hdžež bě pjec lět w domje swójby bratra bydliła, dołho njeje džělała, cyle lěto je z depresijemi doma ležala.

Hanka měni, to na tym zaleži, zo je Kathrin tajka perfekcionista. Hdyž njeje wšitko cyle po jeje předstawje, potom takrjec před žiwjenjom kapituluje a so wróćo ćehnje. W času tuteje, njewěm, nó haj, chorosće bě so swakowa

wo Judith starała. Dżensa Kathrin wupada, jako by zaso depresiwna była. Ale snadź je prosće Pawoła dla přemučna.

Ronny je wuprawu na Rujany namjetował. A je nas tam šoferował. Moje awto dźě za swójbnj wulět ničo njeje. Ale dobru naladu wón nima. Njewěm, čehodla nic. Ale nětko, we wjesce při morju, ćopłe rybjaće całty sydaja. A k tomu zymne piwko. A tuž so na terasy hosćenca samo Ronnyjowe mjezwočo zabyłšći. Ducej domoj so kupamy, jenož Kathrin a Pawoł wězo nic. Ronny so kaž přeco hórši, zo je woda přezyma a mórska kupanska wanja na Mallorce přijomniša. Tajkale mamla!

Ja jeho tak dozady storču, zo so z husacej kožu na rići do wody sydnje a so skrótka pod žołmu zhubi. Jako so zaso na powjerchu zjewi, mje za ramjeni hrabnje a pod wodu tłóči. Ja pak jemu noze z dna morja přeč ćahnu a jemu z głowu do wutrobna dyrju. Z tym je wjerhanje we wodźe zahajene, kotrež pokročujemoj, doniž skónčnje krasnje wučerpanaj na pěsku njeležimoj a so slónčimoj.

— na Helgolandže —

Na najwažniši dzeń swojeho žiwjenja sym derje přihowany. Haslow abo Helgoland – to bě alternatiwa za naju kwas – a Hanka je za kupu głosowała: „Hdyž nětk w Hamburgu bydlimoj, našich tola do naju noweje domizny přeprosujmoj!“ Što chceš přećiwo tomu prajić?

Wosrjedź nocy do naju wulkeho podawka je so sto a dwaceći hosći we Łužicy na puć podało, zo bychy sčasom dojěli a na katamaran dóšli, z kotrymž su pjatk popołdnu na Helgoland jěli. Bohudźak bjez wichora, přetož mórska chorosć z wulkim bluwanjom na łódzi by wšo druhe hač kmany spočatk třidnjowskeje kwasneje wuprawy była. Moja mać je so hižo mėsac dołho hoberskich žołmow bojała a dosć bjezsparych nocow měła. Ale dotal je při najrjeńšim babylětnim wjedrašku wšo hladce běžało.

Nimale. Dokelž do toho je moja mać hišće raz zazwonila: „Praj nož, hólče, kak sće to šafli, zo na kupje w sewjernym morju kwasnu poliwku a howjaze mjaso z chřěnom dóstanjemy, kaž so za serbski kwas słuša?“ – „Ronny je derje jednał – za kwasnu poliwku. Hłowna jědz pak budže chłóšćenka z kuchnje kupy“, prajach a po krótkej přestawce dodach: „humer.“

„Jězusmarja, što móže tajku rakownicu jěsć – cyle technisce widzane?“ Mać bě šokowana. Ja pak běch tež w tutym prašenju na wšo přihotowany: „Njeboj so, maći, my ći pokazamy, kak to dže. Móžu pak ći glaj youtube-wideo pósłać, hdžež widžiš, kak so humer jě.“ – Mějach to za dobrou ideju, ale wona měješe hišće lěpšu: „Hdyž trjebam widejo, zo bych so na twojim kwasu porjadnje zadđeržala, trjebaš ty snadź hišće widejo, kiž ći pokaza, kak dyrbiš jako mandźelski žiwy być. Mam něšto z tajkeje katolskeje platformy, štož ći glaj pósćel!“

Hišće lěpje hač ja je Ronny přihotowany. Jemu sym kazał, funkciju braški přewzać. Wězo, wón kaž braška njewupada, to nic. Ale je wšěch ludźi přeprośył a mi stres z organizowanjom wotewzał. Je samo tydzeń dowola woprował, zo by cyły program tule planował a wšo dorěčał. Ja bych wobłudnił, wšako koordinowanje terminow moja sylna stronka njeje.

Haj, Ronny je wjele do přihotowa mojego kwasa inwestował, ani darmotny nócłěh pola naju přiwzał njeje. – Njecham waju mylić, wón při telefonje praješe. Njemóžach jemu to wurěčeć. Wězo njeje naju tuchwilny puklot runjewon hotel. Tuž sym jeho přěni wječor znajmjeńša do korčmy přeprośył, Hanka měješe zaso někajki seminar na uniwersiće. Nó haj, a potom wón tam w korčmje hižo sedžeše – z tutej holcu z fijałkojnymi włosami, z Nadin. Što chceš činić.

Wonaj bydleštaj tón tydzeń w tunim kwartěrje blisko přistawa. Hance ničo prajił njejsym, ta by to jenož Kathrin dale powědała, a wona trjeba měř z małym Pawołom. A Ronny mi praješe, zo chce Nadin připódla Hamburg pokazać, jej je w Budyšinje přewostudće. Nadin ničo njepraješe, jenož wuskostliwje na mnje hladaše. Ja so ničo njeprašach. Što ja wěm, snadź staj we wonym kwartěrje kaž bratr a sotra. A Ronny, kiž bě mi prjedy přec powědał, kajke je to z jeho žonami było, tež po tydženju z Nadin ani słowčka njepiknje.

Tuchwilu mam sam dosć wokoło wuši. Wot najnowšeho džělam w awtomyjerni. Njewobmjezowane zrěčenje, krutu změnu – što chceš wjac? Ja jara rady z awtami džělam, a připódla móžeš z rjanolinkami flirtować a z kadlemi wo motorach fachzymplować. Mzda je tež w porjadku. Tak njech žiwjenje dale dže.

Dyrbju drje hač do wosmich džětać, ale Hanka samsny čas domoj chodži a ma runja mi přeco dobru naladu. Jeje šef ju hižo k sebi domoj njepräprošuje – sym ju jónu na džěle wotewzał, kaž bě sej to přała, a wón je tróšku splóšiwje na mnje hladał. Njewěm, kak tomu, ale wot tohole časa ma Hanka swój měř.

Na naju přepräšenje na kwas bě Hanka štučce Jakuba Barta-Čišinskeho spisała: Na spočatku „Łužica, ty Helgolandej w morju runja sy. Kak čěsni mje a krjudži, zo sy w boju hoberskim a w horju jako syrotka srjedź cuzych ludži.“ A na kóncu „Stój, mój Helgolando, stój mi kruće, přimaj twjerdže do bróni, do škita, kedžbu błyskow žahu, žołmow ruće njeměj, doniž slónco zemju wita.“ Ja to hač do džensnišeho zrozumil njejsym, ale zdawaše so někak perfektne wopodstatnjenje za to, čehodla dyrbja naši lubi dwanaće hodžin hač na Helgoland po puću być – a nic běrtlk hodžiny do Haslowa.

Wěrowanje w cyrkwi swjateho Michała na Helgolandže pak je džakowano našemu fararjej kaž doma. Jenož, zo cyrkej doma z naju hosćimi njeby kopata poľna byla kaž jow. A žadyn hosćenc na kupje njeměješe dośc ruma za naš swjedžeń, tohodla swjećimy w „Hali sewjerneho morja“ a jedyn hosćenc nam jědž a napoje přiwjeze. Kaž bě namaj Helgolandske kurowe zarjadnistwo poručilo.

Ja witam přenjeho pinčnika: „Gud’n Dach, wi sen Hanka en Handrij, deät Bridpoor it Sachsen.“ – Wón so wjeseli, słyšo słowa w swojej maćeršćinje halunder, Helgolandskej frizišćinje, a wotmoľwja: „Deät froiet mi! Hartli welkoam iip Lun! Fain, dat djüm hiir Kos djiuw wel.“ To rěka: Witajće k nam na Helgoland, je rjenje, zo tu kwasujetaj.

Wšitcy zahoriće sobu swjeća hač do kažneho ranja. Kathrin hižo depresiwna njeje, nawopak, je wša euforizowana, a Ronny so nastajnosći směje a zbóžnje na nju hlada, jako by swój kwas měł. Pinčnikam sym hižo do jědže za horjenošenje nazběrane fenki přeprał – telko kapsnych pjenjez za jedyn swjedžeń najskerje hišće ženje widželi njejsu. A tak su tež doľho po poľnocy hišće najľpšeje nalady.

„Mandželstwo“ spěwamy wo poľnocy na čolniku w bliskim přistawje. Měsačk je krasny. Skupina młodych muži, mjez nimi ja, na kromje čolma stej – z chribjetom k wodže, holcy před nami. Wšitcy druzy zady nich. Kathrin je sej tón wobraz spontanje skomponowała, prajo, zo budže to

njezapomnite foto z mužemi w čornym woblegu před měšačkom. A jako kontrast k tomu holcy w serbskej drasće. Jako smy dospěwali a hdyž běštej karančkaj piwa wupitej, so Kathrin přede mnu a Ronnyjom stupi, kiž při mni steji.

Čišina. Jenož Kathrin něšto praji: Mamy wjele krasnych naložkow, kotrež chcemy pěstować. Moji němscy prjedownicy mějachu wosebity ritual z nawoženju a brašku po pońnocy – a w tutym wokomiku wona naju dozady storči, do morja. Přeni džeń mojeho noweho žiwjenja jako mandželski je so potajkim w zymnej wodže započal.

Štóz mje z kóždolětneho lodoweho kupanja znaje, wě, zo to za mnje samo na sebi problem njeje. Ale rady bych so do toho čorny wobleg slekl. Hewak bě po tutej njewočakowanej akciji pola mnje wšo w porjadku – nic pak za Ronnyja. Ta mamla měješe po tym tydžeń dołho šnupu, jako by cyłe morjo z njeho wuběžalo.

Wšitcy su so ze směchom pukali a Kathrin k wobohaćenju programa gratulowali. Wosebje Kathrin a Hanka stej so tak rjepotałoj, jako njebyštej hišće ženje tajke něšto lóštneho dožiwiłoj. Mój z Ronnyjom wuslědžiłoj njejsmój, hač běchu Kathrinini wótcojo hdy nawoženju sconter brašku do wody storčili abo hač je wona tutón naložk ekstra za naju wunamakala – ale to tla je tež wšojedne.

(Handrij a Piwarc so sobudžělaćerce Helgolandskeho kuroweho zarjadnistwa za logistisku a knjeni Ritvje Århammar za rěčnu podpěru džakujetaj.)

copyright: Piwarc
(Marcel Brauman z Łuha w Hornjej Łužicy w Sakskej) /
wozjewjene w jutrowniku 2018
kontakt: marcel@piwarc-hamburgski.de

